

Geachte Statenleden,

Hierbij zend ik u namens NMV bijgevoegde brief met bijlagen.

Op 1 oktober jl. heeft u kunnen zien dat wij gezamenlijk met een indrukwekkend boerenprotest tot veel in staat zijn met grote waardering van de samenleving en danken allen die ons steunden. Uw beleid is voor onze leden onhaalbaar en onbetaalbaar en levert weinig op voor het milieu, daarover nu meer... Lees verder in de brief

De NMV wenst een wijziging van de verordening en vooruitlopend per omgaande een beleidsregel die dit beleid voor de graasdierhouderij op hold zet.

Wilt u deze reactie opnemen bij de lijst van ingekomen stukken voor Provinciale Staten.

Op de PS vergadering van 11 oktober as. zal mevrouw M. Smits namens de NMV gaan inspreken.

Bijlagen:

Brief in PDF

Rapport ODT wetenswaardigheden

Overzicht dossier Brabant

Met vriendelijke groet,

Ingrid Evers

Secretariaat Nederlandse Melkveehouders Vakbond

Krachtighuizerweg 28

3881 PD Putten

E-mail: info@nmv.nu

Internet: www.nmv.nu

Twitter: @NMVnieuws

Aan Provinciale Staten van Noord-Brabant
Postbus 90151
5200 MC 's-Hertogenbosch

statengriffie@brabant.nl

Putten, 3 oktober 2019
Kenmerk: B4281

Betreft: Brabantse oplossingen stikstof

Geachte heer, mevrouw,

Op 1 oktober jl. heeft u kunnen zien dat wij gezamenlijk met een indrukwekkend boerenprotest tot veel in staat zijn met grote waardering van de samenleving en danken allen die ons steunden. Uw beleid is voor onze leden onhaalbaar en onbetaalbaar en levert weinig op voor het milieu en daarover nu meer.

Op 4 mei en 27 augustus jl. heeft de NMV u als Staten schriftelijk benaderd over het gevaar van gesloten emissiearme vloeren en daarbij het onderzoeksrapport van de Omgevingsdienst Twente bijgesloten. In de vergadering van vrijdag 30 augustus jl. heeft de NMV ingesproken over het gevaar en het twijfelachtige milieu voordeel van de groenlabel vloeren voor runderen die praktijkmetingen uitwezen.

Veehouderij agenda 25 oktober 2019

Nu is de NMV tevreden dat de deadlines voor de Brabantse duurzame veehouderij verlengd zijn tot 1 april 2020. Uit het bericht van 12 september 2019 maakt de NMV nog niet op dat uw bestuur niet afziet van het verplichten van onveilige stalsystemen en vraagt wederom uw aandacht met een nieuwe visie als aanvulling.

Brabant in de pers

Naar aanleiding van onze aanwezigheid reageren wij op informatie uit de krant ¹.

Monitoring stalbranden

In verband met de uitslatingen die namens Brabant in de pers worden gedaan waarin ze geen Brabantse ongevallen kennen, blijkt uit onderzoek dat veiligheidsregio's pas sinds kort stalbranden registreren. Onze leden kennen die gevallen wel.

¹ Dwang tot bouw van onveilige stal, Brabants Dagblad, 3 september 2019

Verzekeren

Anders dan in de pers gesteld wordt is verzekeren niet eenvoudig omdat steeds meer grote aanbieders zoals ASR zich terugtrekken uit de agrarische opstallen.²

Open vloeren?

Anders dan in de pers geuit, hebben wij geen toegestane open vloeren aangetroffen op uw site die aan de Arbo richtlijnen voldoen op www.brabant.nl/aanpassenstalsystemen.

De vloer die min of meer open is, voldoet totaal niet aan de Arbo wetten en richtlijnen. Die vloer is wiebelig en erg glad en heeft al voor veel mensen en dierenleed gezorgd.

Met het oog op de agenda van 25 oktober heeft de NMV de volgende inbreng voor u.

Vastgelopen meldingen en vergunningen / intern salderen / deels extern salderen

Speciaal voor Brabant verzoeken wij u op grond van het EVRM om met terugwerkende kracht het intern salderen mogelijk te maken voor de gerealiseerde vastgelopen PAS-meldingen en vergunningen.

Daarnaast stellen wij voor om ook salderen mogelijk te maken tussen bedrijven die niet alleen geheel maar ook gedeeltelijk gegarandeerd stoppen.

Extra onderzoek door Omgevingsdienst Twente (ODT)

Na het alarmerende onderzoek d.d. 28-05-2019 bleek dat er naast de risico's van mestgassen bij een dichte loopvloer ook de druk niet weg kon met het gevolg dat door explosie enkele vloerelementen opgetild werden die in de put vielen³. Enkele passages uit het bijgevoegde rapport: *'De aanwezige gassen zijn brandgevaarlijk en kunnen een explosie veroorzaken. Plaatsen die extra gevaar opleveren zijn de besloten ruimtes in bijv. de mestkelder (de onderkelderde stalvloer), de stalruimte tijdens het mixen, ...de lager gelegen putten zoals de melkstalput. 'Onder een dichte vloer eerder sprake is van drukopbouw en verhoging van concentratie mestgassen, dan onder een roostervloer... Op het moment dat een schuimlaag breekt, worden in zeer korte tijd concentraties van mestgassen gemeten die levensgevaarlijk zijn. Onder een dichte vloer kan het gas niet weg en komt het zuurstof in de verdrukking. In de mestkelder wordt onder een dichte vloer een hogere waarde ammoniak gemeten dan onder een roostervloer... vier van de (22) bezochte bedrijven ervaring hebben met methaanbrand in kelders'.*

Later is er nog meer onderzoek verricht met de volgende conclusie.⁴ *"Een koe geeft niet maar ruilt. Het lijkt erop dat het voerspoor van grote invloed is op de samenstelling van de mest. Als hiermee geen rekening is gehouden met de ontwikkeling van de huidige vloeren verklaart dat de grote verschillen in de uitkomsten en de soms verrassende cijfers bij ammoniakmetingen aan de diverse vloeren. Er zal nog het nodige onderzoek gedaan moeten worden maar het lijkt erop dat het ureum getal evenredig oploopt met ammoniak emissiegetal."*

² <https://www.nieuweoogst.nl/nieuws/2019/08/31/stallen-lastiger-te-verzekeren>

³ Ongeval melkrundveestal met emissiearme vloer te Markelo, Omgevingsdienst Twente, 28 mei 2019

⁴ Wetenswaardigheden rond emissie melkrundveehouderijen, Omgevingsdienst Twente, augustus 2019

Aanbevelingen ODT

1. *'Onderzoeken opstarten naar de invloeden van voerspoor op de ammoniakontwikkeling op de vloer en in de kelder*
2. *Onderzoek doen naar de werkelijke praktijkwaarden van groenlabel systemen. Wellicht hebben enkele systemen geluk gehad dat het ureumgetal op het proefbedrijf toevallig laag was en daardoor de metingen gunstig uitkwamen? Of de omstandigheden optimaal zijn gemaakt vooraf aan metingen. Uit de indicatieve metingen lijkt een roostervloer met schuif er goed uit te komen.*
3. *Essentieel is dat de metingen onder dezelfde omstandigheden worden uitgevoerd.'*

De NMV heeft in het WUR-protocol voor meting van ammoniakemissie niet kunnen waarnemen dat de aanbevelingen van de ODT geborgd zijn.⁵

De NMV is van mening dat dit nieuwe onderzoek uit Twente het milieuvoordeel dubieus is en het stopzetten van het huidige beleid op grond van meerdere veiligheidsaspecten voor het versneld wijzigen van huisvesting van de melkveehouderij rechtvaardigt.

Emissiearme vloeren voldoen niet aan Arbo richtlijnen

U kunt zich voorstellen dat gesloten groenlabel vloeren met dergelijke explosie risico's vanuit Arbo oogmerk ongewenst zijn.

Bovendien is er de vraag wie nog durft te evacueren en welke brandweer nog durft te blussen als het dak met zonnepanelen bijvoorbeeld vlam vat op een stal die een afgesloten explosiegevoelige groenlabel vloer heeft?

In een stal waar men werkt met levende runderen inclusief eventuele fokstieren moeten mens en dier, de melkveehouders, erfbetreders en medewerkers van de NVWA, Omgevingsdienst en uw inspecteurs zich snel en veilig tussen de dieren over een veilige wettelijk toegestane vloer kunnen bewegen.

Volgens artikel 3.11 van het Arbeidsomstandighedenbesluit dient een vloer te voldoen aan de volgende eisen. *'Vloeren van arbeidsplaatsen zijn zo veel mogelijk vrij van oneffenheden en gevaarlijke hellingen en zijn voorts zo veel mogelijk vast, stabiel en stroef.'* In de EU-richtlijn betreffende minimumvoorschriften inzake veiligheid en gezondheid van arbeidsplaatsen met nummer 89/654/EEG is een stal niet uitgezonderd als arbeidsplaats. Deze richtlijn stelt nog meer eisen aan vloeren in artikel 9.1 *'Vloeren van ruimten moeten vrij zijn van hobbels, putten of gevaarlijke hellingen; zijn moeten vast, stabiel en slipvrij zijn.'*

Een vloer waar dieren op gehuisvest worden is per definitie nat door de urine en de faeces die graasdieren deponeren op de vloer. Het betekent dat er voor een natte en dus gladdere vloer veel meer aandacht dient te zijn voor de veiligheid.

Een traditionele roostervloer is in tegenstelling tot de groenlabel vloer wel stroef uitgevoerd. Dit dient de veiligheid van mens en dier.

⁵ Protocol voor meting van ammoniakemissie uit huisvestingssystemen in de veehouderij 2013a, N. Ogink e.a. WUR, juli 2017

Een groenlabel vloer is t.b.v. het milieudoel, het zo snel mogelijk af laten (af)glijden van de mest/gier d.m.v. putjes, berg en dal glad uitgevoerd, niet altijd stabiel en evenmin stroef of slipvrij uitgevoerd.

In artikel 5 van deze richtlijn wordt een uitrusting met passende brandbestrijdingsmiddelen gevraagd. In geval van een explosie is er een acuut probleem en zijn er geen middelen die per omgaande de gevolgen kunnen verminderen.

Naast het feit dat volgens Kamervragen de groenlabel stalsystemen niet beoordeeld zijn op explosie- en brandveiligheid, zijn de vloeren evenmin beoordeeld op de wettelijke Arbo eisen die de gezondheid- en veiligheid van mens en dier dienen. Dat betekent dat de groenlabel vloer op grond van meerdere Arbo wetgevingsaspecten niet zijn toegestaan. Veel veehouders hebben nu al gezondheidsklachten en koeien met letsels door gladde, ongelijke en wiebelende vloeren. De NMV is van mening dat u geen stalsystemen voor runderen kunt verplichten die niet aan de Arbo wetten en richtlijnen voldoen en verzoekt u de verordening te wijzigen en vooruit lopend daarop nu al via een beleidsregel het gebruik te staken.

Oplossing tegen explosies, afzuigen van gas lucht?

Nu lijkt men in verschillende onderzoeken (gas)luchtafzuiging van mestputten als oplossing te zien tegen brand- en explosiegevaar van stallen. In het recente actieplan⁶ wordt deze maatregel genoemd: *'Directe luchtafzuiging onder roosters in mestputten door afvoer (schuim) gevaarlijke gassen,'*

Voor een rundveebedrijf hangt hier een kostenplaatje aan van gemiddeld 15.000 euro per 10 jaar.⁷ Los van het feit dat dit veel te veel is voor een toch al dure groenlabel vloer met mestschuif, kun je met gezond boerenverstand beoordelen dat deze dure oplossing het afzuigen gevolgen zal hebben voor het milieu en nog niet in een RAV-beoordeling is meegenomen.

Landelijke erkenning stalsystemen

Brabant maakt op eigen initiatief proefstallen mogelijk zonder dat die een landelijke RAV-status krijgen. Daarmee kunt u bedrijven in de problemen brengen als de Rijksoverheid het systeem niet accepteert. Dat is een ongewenste situatie.

Kwaliteit roosterklepjes/afdichtflappen

Over de roostervloeren met een groenlabel upgrade, horen wij dat de kwaliteit, de afmetingen en levensduur van de kunststof kleppen afdichtflappen te wensen over laat en dat een veehouder al binnen een onacceptabele tijd na aanschaf te maken hebben met handhaving door de omgevingsdienst. De Omgevingsdiensten weten dat de klepjes al snel open gaan staan; daardoor is dit een project om de veehouders in een slecht daglicht te zetten.

Volgens het Goed Gerund onderzoek van ILVO BE is er zorg is over de kwaliteit van de kunststof klepjes door de luchtdruk tijdens het mixen van mest. Daarmee zijn ze niet geschikt voor normaal gebruik. Het vervangen van deze klepjes hangt een kostenaspect van ca. 12,00 euro pm², dat is elke 5 jaar al gauw 20.000 euro voor een moderne melkveestal exclusief arbeid.

⁶ Kamerstuk II 2018-2019 35 000 XI nr.71 bijlage Actieplan brandveilige stallen, p.11

⁷ Stalbrandpreventie 2018-2022 p.31

Ongeschiktheid systemen

In een aantal gevallen is de keuze uit het stalsysteem dat u toelaat niet geschikt voor de veestal. Bouwkundig kan er geen ruimte zijn voor de voorziening, maar ook gebeurt het dat de veestal te klein is voor een andere vloer en al helemaal geen ruimte biedt voor een mestrobot of mestschuif. U kunt hierbij denken aan jongvee., die andere mest produceert die niet past bij de vloer. Dit gaat ten koste van de vloeroppervlakte en dus voor het welzijn van de dieren.

Ontbrekend PIP t.b.v. verwezenlijking wensen

Het huidige duurzaamheidsbeleid van het Rijk wenst voortaan meer mestopslag buiten een rundveestal als dat haalbaar is (zonder onderkeldering). Nu is er geen een stalsysteem op uw lijst dat aan die milieueisen voldoet. Daarmee creëert u een probleem voor bedrijven die niet onderkelderde zijn. Voor die bedrijven die dagverse mest moeten verwerken is opslag buiten noodzakelijk. Uit verse mest kunnen het snelst gassen worden gehaald.

De meeste rundveestallen zijn echter volledig onderkelderde, en voorzien van een traditionele vloer wat grote landschappelijke en milieuvoordelen heeft. Er is continue geanticipeerd op meer maanden mestopslag. Daarnaast zijn de asbestdaken vervangen op de ligboxenstallen uit de jaren '70. Door deze verduurzamingen voldoen stallen van ouder dan 25 jaar nog prima. De NMV is van mening dat er geen ongewenste kapitaalvernietiging mag plaatsvinden. Voor bouwen is ten slotte ook weer stikstof in het geding. Daarnaast heeft de provincie ook niet geanticipeerd op het inzetten van eigen bevoegdheden. In het rapport over stalbranden vernemen wij dat de bouwblokken te klein zijn. Als er bijvoorbeeld extra mestopslag buiten het bouwblok nodig/gewenst is, volgen daar buitenplanse bestemmingsplan procedures bij die meer dan een jaar in beslag nemen, terwijl de provincie hierin kan voorzien door een PIP, een 'bestemmingsplan' dat de provincie maakt. In het kader van de deadlines die als eis gesteld worden is van belang dat u gebruik maakt van uw bevoegdheden door mogelijkheden te scheppen voor uw duurzaamheidswensen.

Kamervragen staan nog open

Uit nog openstaande extra Kamervragen van Lodders en Ziens van 11 juni 2019 blijkt dat juist het belangrijke rapport d.d. 28 mei 2019 van de Omgevingsdienst Twente niet was overhandigd aan de Tweede Kamerleden.⁸ Evenmin blijkt hier dat de zorgen die de Brandweer academie in rapport en de brandweer in Markelo repte over moderne stallen uit 2016 niet meegenomen zijn in de beantwoording van de Kamervragen onder nummer 2852. In het bijzonder vraag 13 voor uw bestuurlijke verantwoordelijkheid van belang:

'Realiseert u zich dat u emissiearme vloeren verplicht stelt of stimuleert waarbij er geen onderzoek is gedaan naar de veiligheid van mens en dier? Bent u op de hoogte dat er provincies zijn die een emissiearme vloer als voorwaarde stellen voor uitbreiding of nieuwbouw van stallen? Bent u bekend met de zorgen bij ondernemers (met al een bestaande emissiearme vloer en daar waar een emissiearme vloer een verplichting is bij uitbreiding of nieuwbouw) nu blijkt dat het veiligheidsaspect voor mens en dier onderbelicht was en is?'

Deze Kamervragen zijn nog niet gericht aan de Minister die verantwoordelijk is voor Arbo.

⁸ <https://himalodders.vvd.nl/nieuws/35638/aanvullende-vragen-over-een-explosie-in-een-koeienstal-met-een-emissiearme-vloer>

Omgevingsdiensten

Als Brabant de keuze maakt verder te gaan met dergelijke gevaarlijke stalsystemen dat door middel van dataloggers op mestschuiven en matige afdichtflappen op orde gehouden moeten worden, zijn er een steeds meer kostbare medewerkers nodig op de Omgevingsdiensten. Bovendien zal dit beleid leiden tot meer boetes en handhaving voor melkveehouders als zij gedwongen worden een kwetsbaar systeem te kiezen dat niet geschikt is voor normaal agrarisch gebruik en nog geen gemeten milieuvoordeel in de praktijk heeft. Brabant heeft al ervaring met luchtwassers waar intensieve collega's als fraudeurs werden bestempeld en aan datalogging moesten terwijl kort daarna bleek dat de werking niet presteerde.

Gevolgen van Brabants veehouderij beleid

In 2018 is maar liefst 8% van de melkveehouders in Brabant gestopt. Dit is veel meer dan de landelijke trend.⁹ Ook wordt het Brabants beleid gevoeld in de grondmarkt. Volgens ASR komen er jaarlijks 40 tot 50 nieuwe Brabantse klanten bij die de regie over hun landbouwgrond via erfpacht uit handen moeten geven om het Brabants beleid te kunnen financieren.¹⁰ Dit zijn ongewenste gevolgen waaruit blijkt dat het Brabants beleid economisch onhaalbaar is. Dat is ook niet mogelijk met de inkomens in de melkveehouderij. WUR heeft op zandgrond 23.000 euro per oase en 20.000 euro voor biologische melkveehouders over 2018 gecijferd. Met een dergelijk laag inkomen is er geen ruimte voor dergelijk investeringen. Veel veehouders hebben pas hun veestallen gerenoveerd met een asbest sanering, u kunt dan ook niet spreken van verouderde stallen. Het is niet duurzaam als bestaande gebouwen vernietigd moeten worden door uw beleid.

Voer en management

Het is algemeen bekend dat voer- en management vele malen effectiever zijn dan stalsystemen voor runderen. Uit de onderzoeken bij de ODT kunt u dat waarnemen. Via de Kringloopwijzer en weidegangregistratie die door Qlip gecontroleerd wordt, kan dit geborgd worden. Graag vernemen wij van u welke erkende brongerichte technieken kunnen worden toegepast op het eigen bedrijf en op welke wijze voor het bedrijf een natuurbeschermingswetvergunning kan worden verkregen.

Aerius

In de tussentijd is duidelijk dat Aerius nog steeds niet voldoende werkzaam is voor alle bedrijven. Zonder Aerius is het ook niet mogelijk om een vergunningstraject te starten.

Uitstel / afstel beleid

Inmiddels is er duidelijkheid dat er geen ontvankelijke en vergunbare aanvraag ingediend hoeft te worden vóór 1 januari 2020 maar voor 1 april 2020. Ook deze nieuwe datum is niet haalbaar.

⁹ <https://www.melkveebedrijf.nl/nieuwsartikel/2019/stoppende-brabantse-bedrijven-volgen-elkaar-in-hoog-tempo-op/b24g4c50o5071/>

¹⁰ <https://www.boerderij.nl/Home/Achtergrond/2019/9/Brabants-beleid-gevoeld-in-pachtmarkt-470100E/>

NB-vergunning beweiden

De Raad van Staat heeft bepaald dat beweiden geïntegreerd dient te worden in de NB vergunning voor de inrichting. De commissie Remkes komt pas eind 2019 met nadere aanbevelingen die pas later worden uitgewerkt. Het mag niet zo zijn dat graasdierenhouders twee keer binnen korte tijd met een kostbaar vergunningstraject in Brabant moeten starten.

Gelijkheidsbeginsel / willekeur

De NMV heeft de beschikking gekregen over de uitgevoerde controleverslagen naar aanleiding van de Rapportage Pilot: Industrie in de PAS met de Wet natuurbescherming versie 22 december 2016 die bij de Provincie Noord-Brabant bekend is onder documentnummer 4278303. Uit de controledocumenten blijkt dat u niet gemotiveerd terug gaat naar alle vergunningen en meldingen vanaf 7 december 2004. Dit betekent dat er nog veel meer tekortkomingen kunnen zijn dan u heeft gerapporteerd destijds. Ook is de NMV benieuwd wat de status nu is en of u de overige bedrijven die buiten de steekproef vallen al gecontroleerd heeft.

Het wordt steeds duidelijker dat juist de agrarische bedrijven haar vergunningen wel op orde heeft. Wij verzoeken u met het oog op gelijkheid en willekeur de rundveehouderij met rust te laten in uw dwangmatige eis tot het wijzigen van gevaarlijke kostbare vloeren en uw focus te richten op de overige bedrijven die met rust gelaten worden.

Het onderzoek waar Remkes op doelt naar het afkomen van latente ruimte mag niet aan de orde zijn. Er was niemand die het belang had om de Cie Remkes heeft kunnen informeren dat het zo slecht gesteld is met vergunningsinspanningen van anderen die binnen PAS 5 jaar de tijd hebben gehad om te legaliseren.

Mesdag

Ook de Cie Remkes is van mening dat het RIVM is niet transparant in haar rekenmodellen waardoor niet duidelijk genoeg is wat er precies aan de hand is. De stichting Mesdag gaat nu samen met de Universiteit van Amsterdam met spoed deposities meten. Wij adviseren u te wachten op deze cijfers zodat u in staat bent effectieve maatregelen te treffen die het belang van het stikstofgevoelige Natura 2000 gebied dienen.¹¹

Op dit moment zijn er Natura 2000 gebieden in Brabant waar de concentratie hoger is als alle bedrijven en grond weg zijn. De NMV wenst geen offers die niet bijdragen aan het milieudoel.

Eyeopener

De landbouw heeft de genoten ruimte uit de PAS als enige sector terug te leveren via het PAS convenant 2014 met afoming voor de natuur. Bovendien vangen onze percelen veel CO2 en stikstof op. Binnen de PAS heeft iedereen zonder ADC toets 5 jaar lang allerlei projecten aan kunnen vragen zonder concreet te compenseren. Andere projecten produceren andere stikstofverbindingen zonder eigen kringloop en de rekening mag niet bij de boer neergelegd worden.

¹¹ <http://www.mesdag-fonds.nl/nieuws/131/mesdagfonds-laait-met-spoed-stikstofdepositie-op-natuur-meten.html>

De systematiek van de wet is gericht op de Natura-2000-gebieden en veel minder op generiek beleid. De commissie Remkes zag terecht dat de ingrepen in en in de buurt van N-2000 het meest effect hebben.

Als de veehouderij meer dan economisch en veilig verantwoord moet reduceren betekent dat er in een volgende tranche veel meer veebedrijven dan nu kunnen worden vernietigd voor compensatie van projecten. Daar hangt een prijs aan voor de samenleving. In feite verkeert Brabant in de luxe die de grote steden in de Randstad niet meer hebben, daar is alle veehouderij al weg door verstedelijking en moeten ze andere keuzes maken om de regionale stikstofreductie die ze door projecten moeten compenseren. De Habitatrichtlijn wenst geen verdere toename gericht op het betreffende Natura 2000-gebied en geen generiek beleid wat weinig of niets bijdraagt.

U kunt dan ook geen voorschot nemen op reductie omdat dat beleid zich tegen u keert. Het is een utopie om te denken dat alle projecten voor de toekomst op dit moment bekend zijn. Wees zuinig op uw veehouderij. Zorg dat uw ontmoedigingsbeleid dat nu aanstuurt op het hoogste aantal stoppers in ons land ophoudt. Wellicht is er over een aantal jaren wel een groep veehouders zonder opvolgers op hoge leeftijd en die aan natuurlijk stoppen toe is, en welke ruimte t.z.t. ingezet kan worden voor compensatie. Het leven houdt echt niet op in 2019.

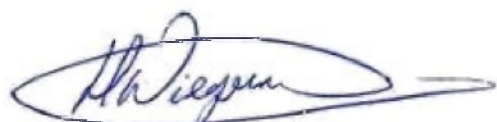
Wij verzoeken met het oog op de algemene beginselen van behoorlijk bestuur kennis te nemen van het hele dossier inclusief de openbare bronnen en zonder dat er een project is geen onveilige stalsystemen te eisen die niet aan de Nederlandse wet en de Europese wettelijke Arbo eisen voldoen en waarvan het effect van het milieudoel ter discussie staat. Niet voor niets verdwijnen er telkens groenlabel vloeren van de RAV-lijst.

De NMV wenst een wijziging van de verordening en vooruitlopend per omgaande een beleidsregel die dit beleid voor de graasdierhouderij op hold zet.

Wilt u deze reactie opnemen bij de lijst van ingekomen stukken voor provinciale staten.

Op de PS vergadering van 11 oktober zal mevrouw M. Smits (msmits.nmv@outlook.com) namens de NMV gaan inspreken.

Met vriendelijke groet,
Nederlandse Melkveehouders Vakbond

Harm Wiegman (voorzitter)

Bijlage: Rapport Omgevingsdienst Twente augustus 2019
Bronnen overzicht

WETENSWAARDIGHEDEN ROND EMISSIE MELKRONDVEEHOUDERIJEN

AUGUSTUS 2019:

OPSTELLER

OMGEVINGSDIENST TWENTE

INLEIDING

Eind juni is het rapport over de stalexplosie Markelo publiekelijk bekend geworden. Zoals verwacht heeft dit geleid tot publicaties in de vakbladen en reacties uit het land. Er zijn diverse contacten geweest met tal van organisaties en/of personen.

GESPREKKEN

Er zijn diverse gesprekken gevoerd met personen of instanties die belangen hebben in de agrarische sector of in het bijzonder een connectie(s) hebben met stal(vloeren). Er is onder andere gesproken met CLM Wageningen, de Nederlandse Melkveehouders Vakbond (NMV). Ook is er opnieuw contact met Infomil en het ministerie van LNV. Deze gesprekken bevestigen ons beeld zoals in het rapport is verwoord. Er is weinig oog voor explosieveiligheid bij emissiearme vloersystemen. Ook blijkt dat de werking van de emissiearme vloeren in de praktijk te wensen overlaat. Dit wordt ook door de sector onderschreven. Naar aanleiding van ons onderzoek heeft CLM Wageningen (! *LevensWeg*) toestemming van het ministerie om op 2 bestaande meetstallen (methaan en ammoniak) extra metingen onder de stalvloeren/roostervloeren te doen naar mestgassen.

OD Twente
Haven Zuidzijde 30
7607 EW Almelo
Postbus 499
7600 AL Almelo

KVK 71101241
BTW NL858579509B01
IBAN NL48 BNGH 028 5175 416
BIC BNGHNL2G

Uit navraag bij Infomil blijkt dat de voorlopige emissiefactoren voor BWL 2010.32 (Rav-code A 1.11), BWL 2010.33 (Rav-code A 1.12), BWL 2010.36 (Rav-code A 1.15), BWL 2012.01 (Rav-code A 1.16) en BWL 2012.02 (Rav-code A 1.17) (20 juli 2018) zijn komen te vervallen. Van dit type dichte betonvloeren zijn er circa 20 in Hof van Twente in werking.

Omschrijving van de bovengenoemde leaflets.

- BWL 2036 geprofileerde vlakke vloer met hellende sleuven en mestschuif of mest robot (10,3 ammoniak)
- BWL 2010.32 emissiearme vloer vlakke vloer met hellende sleuven, regelmatige mestafstorten met een mestschuif (11, 8 ammoniak)
- BWL 2010.33 ligboxenstal met geprofileerde vlakke vloer met hellende sleuven, regelmatige mestafstorten en mestschuif (12,2 ammoniak)
- BWL 2012.01 ligboxenstal met V-vormige vloer van gietasfalt in combinatie met een gierafvoerbuis en mestschuif (11,7 ammoniak)

Eindnood 28 luidt;

Het huisvestingssysteem kan in nieuwe situaties niet meer worden toegepast. De voorlopig vastgestelde emissiefactor blijft gehandhaafd voor huisvestingssystemen waarvoor vergunning is verleend, of, als geen vergunning nodig is, die zijn toegepast voor de datum waarop de eindnoot op het huisvestingssysteem van toepassing is verklaard.

Concreet betekent dit dat de betreffende vloersystemen niet meer erkent zijn en in nieuwbouwsituaties niet mogen worden toegepast. Wat dit in de toekomst voor de toegepaste vloeren betekent moet nog juridisch worden uitgezocht. Volgens het Besluit emissiearme huisvestingsystemen landbouwhuisdieren mag bij nieuwbouw (na 1 januari 2018) de maximale emissiewaarde voor ammoniak 8,6 kg NH₃ per dierplaats per jaar zijn. Dit houdt in dat bovengenoemde (niet erkende) vloeren geen van allen kunnen en konden voldoen aan de nu toegepaste ammoniaknorm.

Nederlandse melkveehouders vakbond heeft naar aanleiding van het rapport een gesprek gehad met de ODT over het rapport. In dit gesprek is nader ingegaan;

- op de werking van diverse groenlabelvloeren. (ODT) merkt op;
 - dat veel vloeren ondanks de "groenlabel" uitvoering veel plasvorming laten zien,
 - dat boven die "dichte" vloeren bijna altijd ammoniak gemeten wordt.

- dat dit bij hem vraagtekens oproept over de goede werking van de vloer.
Van de natte plekken op de onderzochte vloeren (door moeizame afvloeiing van urine) zijn enkele afbeeldingen laten zien.

Mestschuim geeft verslechterde omstandigheden

- Mestbeluchting. De vakbond geeft aan veel vertrouwen te hebben in beluchting van mest doormiddel van leidingen onder in de mestkelder.
- op mogelijke milieuvoordelen vanuit het “voerspoor” . De wethouders [van der Horst](#) van Hof van Twente willen hiermee op bedrijfsniveau mee aan de slag.

Veel plasvorming op de vloer hierdoor ammoniak ontwikkeling

OD Twente
Haven Zuidzijde 30
7607 EW Almelo
Postbus 499
7600 AL Almelo

KVK 71101241
BTW NL858579509B01
IBAN NL48 BNGH 028 5175 416
BIC BNGHNL2G

Voerspoor

Het uitgangspunt hierbij is dat als het ureum getal in de voeding lager is er minder eiwit in de mest komt en daarmee een lager ammoniakgetal zal ontstaan.

Op 14 augustus 2019 is in samenwerking met Nederlandse melkveehouders vakbond (Ter Vegete), op basis van voerspoor door Wageningen een aantal indicatieve metingen aan mestkelders gedaan.

Uitkomsten

Bij een rantsoen met een ureumgetal van rond de 10 is een ammoniakgetal in de put van 7 ppm ammoniak gemeten op kop niveau boven de roosters 0 ppm.

Na deze meting is de mestmixer aangezet en liep de ammoniak op naar 33 ppm ammoniak en 41 ppm H₂S. Dit zijn in verhouding met metingen aan andere putten tijdens het mixen opvallend lage waarden.

Bij een rantsoen met een ureumgetal van 14 is een ammoniakgetal in de put van 18 ppm gemeten op kopniveau boven de rooster 0 ppm. Hierbij moet opgemerkt worden dat door de beweiding het ureumgetal in het beweidingseizoen schommelt van 14 tot 20 ppm.

Een dag voor de meting is de mest gemixt.

Bij groenlabelvloer/rubber opleg en met een luchtmixsysteem. Bij een rantsoen met een ureumgetal van rond de 26 is in de put een ammoniakgetal van 36 ppm ammoniak gemeten op kop niveau boven de vloer 6 ppm. Opmerkelijk is dat er boven een groenlabel ammoniak wordt gemeten en teleurstellend dat het beluchtingssysteem blijkbaar geen gunstige invloed heeft op het ammoniakgetal in de put. (Dairy Campus Leeuwarden heeft proeven naar mestbeluchting gedaan 2019 en ook daar kwamen geen reductie van ammoniak aan het licht)

Zo ziet mest eruit met rantsoen met laag ureum getal

De **voorlopige** conclusie die je kan trekken is

- dat het voerspoor (ureum) van grote invloed is op ammoniakvorming op vloer en in de mestkelder.
- dat beluchting geen positieve werking heeft op reduceren van ammoniak in de mestkelder, wellicht wel positieve invloed op andere mestgassen. Er is geen H₂S en HCH waargenomen
- dat in de praktijk veel aanwezige plasvorming(urine) op groenlabel vloeren zorgt voor ammoniakvorming boven de vloer.

OD Twente
Haven Zuidzijde 30
7607 EW Almelo
Postbus 499
7600 AL Almelo

KVK 71101241
BTW NL858579509B01
IBAN NL48 BNGH 028 5175 416
BIC BNGHNL2G

- Veel van de 22 bezochte bedrijven met een groenlabelvloer natte vloeren en plassen laten zien. Waardoor de werkelijke ammoniakreductie in twijfel wordt getrokken
- Het gros van de toegepaste vloeren geen proefstal “status” of erkenning meer hebben.
- Er maar weinig erkende systemen overblijven die voldoen aan het Besluit Emissie Arme Huisvesting nieuwbouw 8,6 kg ammoniak per dier per jaar.

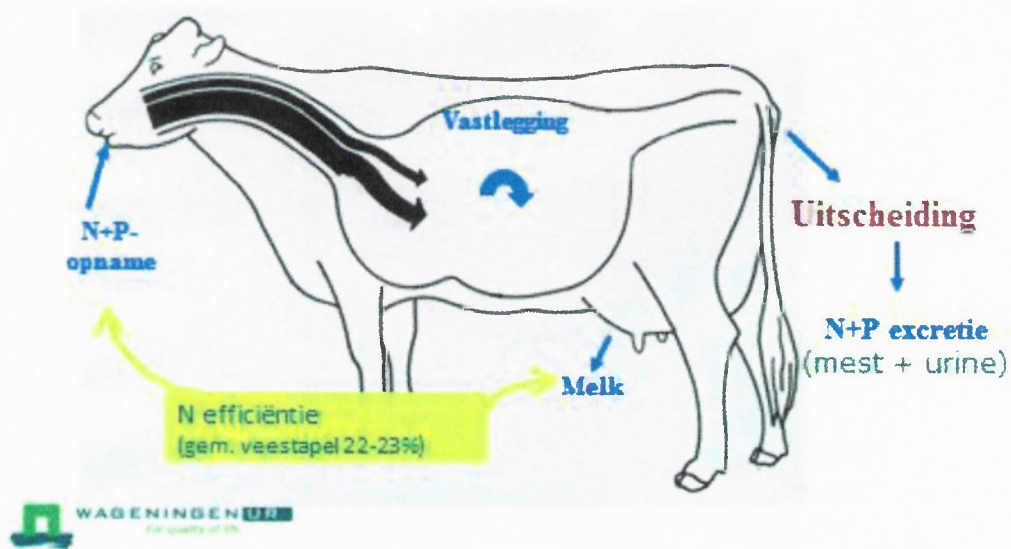
Sleuven vloer met sproeien en harkschuif

Conclusie/samenvatting

Een koe geeft niet maar ruilt. Het lijkt erop dat het voerspoor van grote invloed is op de samenstelling van mest. Als hiermee geen rekening is gehouden met de ontwikkelingen van de huidige vloeren verklaart dat de grote verschillen in de uitkomsten en de soms verrassende cijfers bij ammoniakmetingen aan de diverse vloeren. Er zal nog het nodige onderzoek gedaan moeten worden maar het lijkt erop het ureum getal evenredig oploopt met het ammoniak emissiegetal. Met andere woorden is het ureumgetal 10 tot 12 is de emissie ook van die strekking en is het ureum getal 25 dan is de emissie ook van die strekking. Dat geeft dan een heel andere kijk op ammoniak emissie op stalniveau.

P en N excretie (BEX)

Factoren die van invloed zijn op **emissie uit stal**

- Concentratie ammonium-N
- Oppervlakte urine/mest
- Zuurgraad pH
- Temperatuur
- Luchtsnelheid
- Luchtvochtigheid/luchtdruk

Aanbeveling

- Onderzoek op starten naar de invloeden van voerspoor op de ammoniakontwikkeling op vloer en in kelder.
- Onderzoek doen naar werkelijke praktijk waarden van groenlabelsystemen. Wellicht hebben enkele systemen geluk gehad dat het ureum getal op het proefbedrijf toevallig laag was en daardoor de metingen gunstig uitkwamen? Of de omstandigheden te optimaal zijn gemaakt vooraf aan metingen. Uit de indicatieve metingen van **Stolbehaar** lijkt een roostervloer met schuif er heel goed uit te komen.
- Essentieel is dat de metingen onder zelfde omstandigheden worden uitgevoerd. Hierbij moet je meenemen; voerspoor, periode van opslag, kelderdiepten/niveau van mest, luchtdruk, beloopbaar oppervlak etc. in vergelijkbare omstandigheden meten.

Aandachtspunten

Aandacht voor aanwezigheid van mestschuim geeft heel andere meetgetallen boven de mest

Beweiden en vers gras geven veel variatie op het ureum getal.

Vloer oppervlak (roosters en looppaden) van invloed op totale emissie.

Mixen tijdsduur en frequentie van invloed op emissie.

pH van mest van invloed op biologie in de mestput

Kelderdieptes van invloed op biologie in de put

Strokalk en gipskalk in box van invloed op de pH en daarmee op de biologie in de mest

Weinig echte nieuwbouw daardoor zijn mestkelders onder koeien een algemeen beeld geworden.

Bronnen overzicht, september 2019

13-sep-19		Brabants beleid gevoeld in pachtmarkt, Boerderij
12-sep-19		Besluit GS Brabant om termijn van 1 januari 2020 te verruimen tot 1 april 2020 voor veehouderij
4-sep-19		Dwang tot bouw van onveilige stal, Brabants Dagblad
26-2019	B4257-2	Brief NMV aan PS Noord-Brabant inzake elektronisch publiceren beheerplannen
27-aug-19	B4257-1	Brief NMV aan PS Noord-Brabant inzake PAS en bestuurskakoord veehouderij
0-8-2019		Wetenswaardigheden rond emissie melkrundveehouderijen, Omgevingsdienst Twente
9-jul-19	2019Z14845	Kamervragen Lodders en Ziens (VVD) S van Veldhoven had rapport OD Twente niet doorgestuurd naar Tw
10-jul-19		Lodders wil haast met toelating emissie reducerende technieken, Boerderij
26-jun-19		Alarmerend rapport over mestgasexplosie, Boerderij
11-jun-19		Kamervragen Lodders en Ziens (VVD) Aanvullende vragen over een explosie in een koeienstal met een emi
28-mei-19	2852	Tweede Kamer 2018 Antwoord op kamervragen nr 2852 Lodders en Ziens aan minister Lnv staatssecretaris
28-mei-19		Ongeval melkrundveeststal met emissie arme vloeren te Markelo, Omgevingsdienst Twente
27-mei-19		Stoppende Brabantse bedrijven volgen elkaar in hoog tempo op, Brabants Dagblad
20-mei-19	DGA-DAD / 190900	Antwoorden Minister LNV C Schouten op Kamervragen Madlener (PVV) d.d. 26-02-2019
28-mei-19	2852	Antwoorden Minister LNV vragen Lodders en Ziens 28-2-2019
3-mei-19	B4232	Brief aan PS Noord-Brabant inzake beleidswijziging aanpassing stallen i.v.m. Explosiegevaar
5-mrt-19		Explosie Markelo geen verrassing voor brandweer, Boerderij
5-mrt-19		Risico op ontploffing bij emissiearme stalvloeren al jaren bekend, Volkskrant
14-jan-19	35 000 XIV nr. 71	Brief Minister C Schouten over stalbranden met bijgevoegd Actieplan Stalbranden 2012-2016
1-dec-18		Stalbrandpreventie, EIB Economisch Instituut voor de bouw
15-nov-17		Mestgassen en stalbranden, risico's in de praktijk, vereniging van brandveiligheidsexperts, Brandweer Amsterdam-Amst
0-7-2017	1035	Evaluatie Actieplan Brandveilige Veestallen 2018-2022, M. Bokma-Bakker e.a. WUR
1-jul-17	1032	Protol voor meting ammoniakemissie uit Huisvestingssystemen in de veehouderij 2013a, N. Ogink e.a. WUI
16-mei-15		Brandveiligheidseisen (vee)stallen, Instituut Fysieke Veiligheid, Brandweeracademie
5-okt-16		Brandweezorg bij veestallen, Instituut Fysieke Veiligheid, Brandweeracademie
4-feb-10		Goed geRUND, ILVO, rundveeloket.be
30-nov-89	89/654/EEG	Richtlijn van de Raad betreffende minimumvoorschriften inzake veiligheid voor arbeidsplaatsen

2e Kamer

Wissicarme vloer
IenW

Weland

2